

BAJLONI

Nekad odamno i Morava je bila reka. Možda će ponovo da budne, to se za nas ne zna. Stvari se obrću, reke izviraju i ulivaju se negde. Nekad se celi tok izmesti, voda probiva tamo gdi šilo neće. Razbiva kamen i gvozde, pa se smiri. A čovek je tunak, stalno pored vodu, da gleda, nada se, propada, davi se il' gazi glib, raduje se il' ludi.

Morava je utekla od narod, sakriva se negde nisko, ispod zemlju crnicu. Napravila je ponor tamo gde bezdan nikako ne mož' da budne. To je ta Morava, reka koja ne tone, jel' i ispod, odozdole je isto voda. U Pomoravlje voda iskača nagore, a ne bega pod kamen, u dibine gde bi mogla da ladi usijani kreč i žar. Al' danaske je Morava malečka reka, može negde da se preripi. Plitka kao tepsija, kaljava i mutna, zaražena od fabrični otrovi. Jedva ide, jel' je već mrtva. Tuga da te uvati za gušu i svud, a to je sve zbog grešan narod.

Moja Morava je blizu kuću. Al' baš i nije. Ona odamno ne može da plavi njive u Selšte. Povukla se negde, i niko ne zna kako i kude je sad. U Šarevac je mogla da dođe, al' dalje nije išla. Imam pored nju dve njive u koje sadim bašču. To je za papriku. Ne vadim vodu iz umrelu reku, nego direkno iz crnu zemlju.

Pravim leje, doterujem mlad, sitan rasad. Ne dam da mi ga utepa slana. Oće to ponekad, slana ne pituje za muku. Navađujem, plevim štir, poponac, rastavić, bocke i palamidu, turam pod koren od rasad đubre veštačko. Sipujem vodu da se primi. Paprika je slabačka, nije gu ravna ni mlada muškatla.

Tanka je, krši se i mora da se pazi. Sa nju nema igra, ne smeš da preskočiš neku obradnju. Ja svako vildanče od rasad poljubim pre nego što ga metnem u zemlju. Šapnem mu poneki reč. Pričam kad mi ostane vreme. Tumačim mu gdi sad ide, i šta će od njega da budne posle. Ja mu pomagam, zemlja mu dava život. Zemlja i ja smo jedno isto, i pre i sad. Pa i posle.

Ako ne paziš, il' si mlitav na rad, voliš spanje pre podne, il' misliš da će sve da se uradi samo – ima mladunče od papriku da se sparuška i klone. Isto k'o tuberan kad kašlja, pukne mu krvna žila pa istoči sav krv. Rasad može da se povrne, ako si tunak, pa sipneš vodu na koren, i paziš ga, pričaš mu kao da je nevoljno dete.

I ako imaš tranzistor, i puštaš pesme koje paprika voli. Ona sluša pesme i svirke. I krave vole da gi se peva, kad gu uvatiš za vime i muzeš, oće ona da raširi pogled sa ono krupno oko, samo što ne zine. Što bi paprika bila gluvlja od govedo. Ja znam da pričam sa paprike, ako ne verujete, ne vikao se čiča Boge.

Ne može čovek iz Drževac, zadnja pošta Katun, opština Aleksinac, da voli život a da mrzi papriku. To ne može da budne, inače taj je sjeban od sve strane. Ja sam mlogo voleo taj život, i to sam razumeo, s oproštenje, preko nju.

Mloge tone sam ja prodao u Beograd. Kad stigne da se bere, moja najbolja. Tri, a najviše četiri idu u kilo. Od šeset šeste u onaj vek, ja prodavam na Bajloni. Moji beru, pa-

kuju u džakovi i vreće, utovarimo u tamče, i stignem. Pođem oko jedan ujutro, avgus, toplo vreme, cvrču one bube iz strnjike, a ja teram svoj rasad da prodam. Sad, to više nesu oni vildančići, to je porasla, fina biljka, koja se jede. Prži se, peče, pohuje, melja, niže na venci, meša sas beli luk, petlidžani ili zejtin. Puni se i jede sa šta očeš. Samo svinje i kučke budale pa gu ne jedu.

Mislim se kako ič ne volim da se razilazim sa moj rad u njivu i bašču, al' mora se. To je moj život, misleo sam tad. I ako trgnem oko jedan ene mene na Bajloni oko pet-pola šes sabajle. Gospe dolazu oko pola osam, a tuj sam ja, čiča Boge iz Drževce, zadnja pošta Katun. Začas rasprodam, vidim se sa moji Drževčani koji su isto tunak, raspitam se kako su prošli i vrcam se po novu turu.

Nekad, kad poteram više, moram da prenoćim pod tezgu. Avgus, al' ume noću da budne ladno. Turim šatorsko krilo što moj Dane kupija od rezervisti JNA za kilo ljutu, pa konjsko ćebe preko krilo, pa ja na ćebe. Odozgore se pokrijem sa koporan i jedno kožuće, pa vrz najgolem pun džak turim šešir. Da lopovi, koji gi ima – nije da gi nema na Bajloni, pomislu da je džak gazda na koga se ne spije. Svašta ima po svet, moram da se pazim.

Lani, tačno znam datum, bijo je dvajesčetvrti avgus, moj komšija Čeda, koga vikaju Ćosa, dođe na lesu, tako mi vikamo kapiju, da me nešto zamoli. Vika on, dođi 'ča Boge da te nešto pitam. Znam Čedu, vrsnik sa mojega Danka, oženijo se pre tri meseca.

Bijo sam mu na svadbu i odneo mu jorgan i plastično korito, pa ondak crevo za da se pruži po leje, za daljinu gde voda ne dotica, i bure za kopus. Plastično, jedan komat. I jastuci za dva mladenaca. To sam odneo ja, moja snaja i Dane, jel' Milunija mi je umrela odavno, još pre šesnajes godine. Bog da gu prosti, mogla je još lečka da ide po avliju i baca troške na pilići!

Vika mene Čeda Ćosa, ča Boge, imam ja malo papriku iz plac, dva džaka, aj' povedi moju Dragicu da gu paziš i pomogneš. Znaš da je za njuma to daleko, i puljiva je, nigde nije mrdala iz ovaj kraj, će se prepadne. U teb' imam poverenje, kaj u tatka. Ako se ne vrnate odma isti dan – dobro de.

Ja znam i Dragicu još kad je bila malečka. Dolazila kud mene u avliju, ja sam gu ponekad kupovao lušku il svilene bonbone. Ona me nekako volela, takvo dete! A sad godine si otidoše, deca rastu. Udade se Dragica za siromu, Čedu Ćosu. Fino ženče, mlogo ubavo da gu pogledaš. Ništa loše ja ne vikam, misleo sam da mi je Dragica pravo pa kaj neki rod. Čeda me poštuvaio mlogo, najprvoga mene će taj da pituje za savet. Oko svašta i bilo šta. I tako mi gu dade da gu vozim sa njina dva džaka.

Sedi Dragica uz mene u kabinu. Ja natovarijo pun kamijon, nema mesto za svi džakovi, te jedna vreća pozadi mene u kabinu. Jedva se to ženče smesti, pa si čuti. Šta da pričamo, svaki si ima svoju muku. Ja sa tranzistor puščam nove pesme od ovi narodni, al ona me, tamo, kad smo prominuli pored Jagodinu, pituje: "Ča Boge, 'el imaš nešto što se sluša u varoš?"

Premestim od radio Niš, gde su bili pozdravi i želje, te prebacim na drugu stanicu i tu se čulo neko dranje. Galamu oni, to nije ni pesma, jebem li ga kakvo je, a Dragica poče da cupka sas nožicu. Vika, baš je fino ovo, ča Boge.

Fino, reko i ja. Šta da kažem, primio sam gu u novo tamče, ne mogu da slušam baš samo ono ono što si ja 'oću. Mlado dete, tek videlo onaj stvar, proradeja gu ženski krv,

ajde, neka sluša. Još noć nije prošlo, saće zora a mi ulazimo u Beograd. I svira ni muzika koju ja slušam al' ne primećujem. A ona voli. Dobro, ako.

Ćuti ona, a i ja. Ima nešto i u tu muziku. Kad svira čačka čoveka. Tera me da se mrdam. I tako, vozim kamionče i počnem da se klatim pomalko. Zamlaćen, star čiča Boge. Ona me samo pogleda, započne da kaže nešto, pa ne rekne. Puna kabina od nešto što se niko pre nije setio da misli. Al' ne znam šta je to bilo i kako se tunak našlo. Ni sad.

Ulegomo mi u varoš... Ja pravo, pa pod Gazelu, pa na stanicu. Pa ondak vozim porred reku, jel ne mož' ti s tamče dideš po varoš. I stignemo na Bajloni, otud pa navamo, od Dunav prema centar, kako vuče ulica na Cara Dušana, i odma levo.

Istovarim prvo njojni džakovi. Ona se sramuje, mlada još ne zna šta da radi. Pomognem ja, puštim moje mušterije na njojnu tezgu. Samo neka proda. Moram da pomognem, prvi gu put. Će progleda, će nauči. Sirotinja, trebaju gi pare, možda će i stomak počne da gu se nadiza. Ima da prodava bolje od svi. Onako ubava i vižljasta. Nikad se ne zna. Onaj Čeda je ćosa, al' valjda će se seti onako smuvan da uradi sve šta treba.

Ja počnem da prodavam moje. Ide, ama ima mlogo. Došla roba iz Leskovac, pa ovi iz Vojvodinu doterali svoju papriku. Ljudi se spremaju za zimu, kupuju, al paprika pretisla Bajloni. Vidim ja da nema vrćanje u Drževce isti dan. Će prelegam pod tezgu. Reko ja to na Dragicu, a ona samo trepnu pa ništa. "Dobro, 'ča Boge, će se fino zamotamo, pa će prelegamo."

Dan se pomalo smanjuje. Zavrnu neka kiša, ne onako mlaka, ama baš ladna. Mutni oblaci, crni, zamalo sneg da zaveje. Dunu i neki vetar, kad mu vreme nije. Obukomo mi sve što imamo, al' baš zima. Odvedo ja Dragicu u jedno kafanče, tu odma, baraka. Popijemo tursku kavu, slatku, pa još po jednu. Ne pomaga to, ulazi ladnoća u koske, da pocrkamo od vlagu usred avgus'.

Narod si otišo, kuj će spije na pijac taj si traži legalo. Kakvo ćemo sad! Uznem ja ono krilo, i koporan i kožuće, nađem suvo i raširim. Ona ponela neko ćebence, a ima i pletenu bluzu za iznad košulju, ako zavrne kiša il' bude ladno. Vika ona na mene: "Ja ću ovde, tu će mi bude fino, 'ča Boge." Dobro, reko ja. Ajd' laku noć.

"Laku noć 'ča Boge" – kaza ona.

Bila mi zima, tresem se, prvi put mislim da batalim papriku. Dosta sam i radeo, neka idu ovi moji. Boge više nema koske za da gi baca pod tezge. Mislim se tako, i zadremem. Sanjam kako sas tatka kosim livadu u Jošje, a moja pokojna Milunija, u vezenu belu košulju, koja gu pada na tanak struk i još dole, do ispod kolena, nosi ručak na kosači. Fino vreme, raj, leptirke letu na sve strane, moj tatko se smeje, a Milunija trči prema mene. Ispadaju gu obramke, onaj ručak leti na travu, al' se ne rasipuje, ja oću da pomognem, no mi se ne da. Držim kosu i teram otkos sas mojega tatka, ne smem da zaostanem.

Ona mi vika, trči Boge, dođi ovamo, trebaš mi, ulegla mi bubačka u košulju, uvati gu, gudička me nešto ispod miške, ima da svisnem ako gu ne nađeš. Sunce sija, al ladno. Ne prilazim ja nego ona trči prema mene, te me stisne pod pazuke da mi podoše žmarci, pa me zagrli nekako otpozadi, ne vidim gu lice, samo ruke tu negde, na moji grudi.

"Ča Boge, mene je mlogo ladno!"

Razbudim se. Dragica došla i razbi mi san. Grli me da se zagreje. Trese se a trese gu se i glas. "Mlogo mi je zima, 'ča Boge."

Aman, dete – reko ja. Trista misli mi idu kroz mene. Srećavaju se, jedan natamo, drugi ga gura da si ide. Ne znam šta da radim. Još ne mislim na nju kao da je žena, nego onako. Čovek koj ne može da se zagreje sam, i traži drugoga čoveka. Tako mu je to u živi svet.

Ne mogu da gu oteram. Kakav bi ja to čovek bijo. Pa ja papriku celivam pre nego što gu posadim. I ništa loše za nju. Mogu da gu budnem tatko na Dragicu i još odozgore, ama ništa gu nesam. Žena je, Bože me sačuvaj i sakloni...

Obrnem se ja prema nju. Zagrlim Dragicu. Grejemo se. Ona se smrzla, ladne ruke, al iz snagu izbiva vrelina. I studeno mi je i varim se od vrućinu. Ne znam šta da rabotim, jel se ona sve više uvukuje u mene. Nemam gde da mrdam.

"Ča Boge, jel' ti sad pobolje?"

Uvati me omorina. Glava mi se obrće, kao da je ringišpil na teškički vašar. Kude sam ja to i kakvo rabotim? Gde će mi duša kad umrem, dal' je ovo uz mene neka sotonja koja me izvodi iz cvetne livade i vuče u provalije i dibine koje se ne meru.

"El ti sad bolje, 'ča Boge?" – pituje ponovo Dragica.

Nije mi bilo ovako dobro odavno, vikam ja al ne prepoznavam glas. Drugi neki priča sa moja usta. Kakvo sam ja sadeka, dal' sam još Boge, čovek koji tera papriku na pijac, il' kurjak, pčeto nedokazano što ne zna za red? Što ne ripim i uteknem negde, pa da se oladim il' pregorim. Rastem, tesno mi tu gdi ležim, ću rasturim bajtonsku tezgu kolko sam golem, al' nigde me nema.

Onda ćutim, postadam mutav, ne znam šta da pričam. Ću se obeznanim, će me nema ovde izjedamput. Šta ako se otvori rupa ispod tezgu, i ja se rasprsnem na sve što ima u men'? Mog' ovako da umrem bez sveću, uz ovu ženu koja mi začas cel mozak izvadi-la iz glavu. Unutra, gde je mozak bijo turen, sad nema ništa. Samo promaja, duvaju košava i sever zajedno. Sudaraju se u šuplje koske, i to što se čuje, nema ga. Ima li men, il' sam već pred đavola koji duva u kandilo i gasi ga, pa se namešća da me ćušne u furunu za ovakvi.

"Ću ti se okrenem malko, da mi zagreješ leđa" – šapnu ona, i gurnu mi dupe u skut. Mrda se. Navukuje se uz men' da gu budne dobro. Ja više ne znam kude sam. Osetim moje ruke na njojan struk, kaj da nesu moje, al' moje su, ne mog da gi bacim. Druge nemam, i sad gi zateknem kako idu po Dragicu. Prsti, cele šake. One što sade. Umem kako da milujem. Odozgore, od kosu pa nadol'. Polako, sve da vidim šta je na njuma, imam sage oči na dlanovi. Trese mi se desna, tražim prolaz kroz bluzu i košulju, razgrćam Dragicu... Vidim idu limuzine negde, narod žuri, goru zvezde, otišli oblaci, mora da će zora još malko... A ja nemam gde.

Eve samo što se otud de je rujno ne pojavi ova naša zvezda... Ne znam šta je sve noćaske bilo. Pantim ja, al' mi se sve gubi negde u maglu koja se sabajle vuče od golemu reku. "Ja ne idem nigde odavde, 'ča Boge," vika ona, "dok sam živa 'oću da spijem pod ovu tezgu!" Ćutim, i milujem gu kosu. Šta da reknem a da ne ispadnem budala... Samo ako me čuje, moglo bi da se rasipe sve. Ne bi sad dao da mi negde utekne. Sve što imam turio bi gu u skut, pa bi i to bilo ništa...

Trgomo se mi i obukomo, sunce poče da greje pa da peče. Mi se sušimo, Dragica prodala svoje i sage je uz moju robu. Ona se smeje, ne znam dal' oće nešto da mi pri-

ča. Ona se samo smeje i ništa. Sa mušterije lomoti, ne prestada, al u mene jedino gleda. Čudno i nekako onako. Reko na sebe da mi nije žal da skončam pod težgu, pa nek pro-padne sve. Ima zašto da štukne. Nema za što da se ide odavde, dobro vika Dragica. Al mi numemo da begamo, znamo samo da se vrcamo.

Vrnemo se u Drževce. Ja sad više ne vozim papriku, to radi Dane. Dragica mlogo bol-na, zapaljenje pluća, i maramicu. Leži doma i ne iskača nigde. Ja sam reko na Daneta da mi kupi lulu i duvan što meriše. Ne radim i ne mogu, sedim pod ora, pučkam i gledam prema vrbaci i topole. Pozadi je crna Morava. Znam gde je, ne volim da gu vidim. Ne idem ni na bašču, šta ću tamo?! Neka Dane miluje papriku ako se seti. I neka gu priča šta sam sve ja sanjao.

Pijem rakiju, prepek iz lanjsku kazanicu tako bolje pratim svoj ludi misao. Samo ako sednem u tamče, samo ako vidim rasad, ako čujem glas na Dragicu – odma ću da umrem. Nema mi spas. A i ovako ću.

Ulazi Čeda. Mršti se, dal traži neki stvar...

"Ča Boge" – vika on, "oću nešto da te pitam."

Ajde, pituj!

"Šta si ti uradeo na Dragicu u Beograd?"

Zamalo da se ukočim i precrknem. Al' povuko jedan dim i gutku od rakiju. Smirim sr-ce da mi ne utekne ispod rebra, pa ondak polako pitujem Čedu. Što, kakvo je bilo. Da se nije nešto žalila...

Ma jok, vika Čeda. Još ima jaku vatru od boles, i bunca. A tad' vika samo jedan reč: Bajloni, Bajloni...!

